

ШЫН

БҮГҮ ЧУРТТАРЫНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТЫЖЫНАР!

1925 чылда үндөйлөтүнгөн

1953

июнь

28

ВОСКРЕСЕНЬЕ

№ 124 (2809)

ӨРТӨӨ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

КҮРҮНЕНИН ЧАА ЧЭЭШКИНИ
КОММУНИЗМ ТУРГУЗУУШКУ-
НУНУН ХЕРЭНГЕ СОВЕТ УЛУС-
ТУН УЛУГ САЛЫШКЫНЫ (1
арын).

ПАРТИЯ ЧЫРЫДЫШКЫНЫ-
НЫН СИСТЕМАЗЫНДА ТҮННӨЛ
КИЧЭЭЛДЕР:

И. Парфенов.—Илерээн четпестер-

ни келир өөредилге чылында катап-
тавас (2 арын).

П. Колаев—Комсомол организа-
цияларынын бүгү күштерин бешик
беш чыл планын күүсөдиринче (2
арын).

КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫЙ АЖЫЛ-
ДАРЫН ОРГАНИЗАСТЫГ ЧОРУ-
ДАР (3 арын).

УЛУС ДЕМОКРАТИЯЗЫНЫН
ЧУРТТАРЫНДА: П. Голубев.—
Коммунист Фердо Стоиленов (3
арын).

Синьхуа агентилели генерал Клар-
тын меделелинин дугайында (4
арын).

Кореяда болуушкуннар (4 арын).

Совет Эвилелинин Коммунистг партиязынын
Тываобласть болгаш Кызылхоорай комитеттеринин,
ажылчы чоннар депутаттарынын область Советинин органы

Интернаттар чонче культура непередиринин одагалары

Совет школа ам бодунун ээлчег-
лиг өөредилге чылынга хынамчалыг
белеткелдин харысалгалыг үезинде.
«Нитилелдин кижигүнери оон
хөгжүлдесинин идепкейлиг ажил-
дакчылары болурунга четчир биг-
ниги алыр аргалыг болзун дээш,
олар күш-ажылдын амгы турар ху-
ваалдазынын уламындан кандыг-
бир чангыс профессияга бүгү назы-
нында чыпышпур туттура бербейн,
харын профессияны хостуу-биле
шилип алыр аргалыг болзун
дээш, оларнын күш болгаш угаан
аргаларынын бүгү талаалыг хөгжүл-
десин нитилелдин бүгү кижигү-
неринге хандырып болгу дег, нити-
лелдин шак мыдыг культуралыг
өзүшкүнүн чедип алыры чугула»—
деп, чуртка моон сонгааргы үезде
культура революциязынын улам
шапкын хөгжүлдесин хандырып та-
лазы-биле партиянын XIX съезди-
нин үндүргөн шийтпирлеринин үндө-
ленин салган эш И. В. Сталиннин
генерал чондорун чедип чыгыштыр
боттандырып, школаларнын өөредил-
ге чылынга бүгү тала-биле үле-
герлиг белеткелдерини амгы чугула
сорулгаларын бирээзин.

Школалар белеткелдин талазы-
биле бистин областа чамдык че-
дишкенин барын область Советинин
чоокта чаа болуп эрткен ийги
сессиязы демдеглээн. Өөредилге чы-
лынга белеткел ылангыя областын
Чөөн-Хемчик, Бай-Тайга районна-
рында нитизи-биле чүгээр чоруп
турар деп көргөн. Ол районнарнын
партия, совет организациялары, улус
өөредилгенин органы, школалар
удуртукчулары белеткел ажил-
дарынын тодаргай планын хынам-
чалыг чогадып, тууду материалда-
рынын чогуур өйүндө белеткелдин
кичээнгейин улгаттырып, массаны
күжүн тууду, септелге мобилизас-
тап, чер-черге организаастыг хемче-
лерин алганнын түнелинде, шко-
ла бүрүзүндө капитал болгаш үүр-
мек септелгелер шапкын темпи-биле
үргүлчүлөп турар болгаш школа на-
зыгыг бүгү уругларнын үчтү даңзы-
зы эмгелеткен.

Ынчалзажок нити областы-биле
деп алыр болза, бисте өөредилге чы-
лынга школалар белеткел республи-
канын өске бүгү областар, крайла-
рындан оранчок хожуудан турар
дээрзин сессия айтыкан. Районнар-
нын чамдык кезин школалар белет-
келдине ам-даа шуудан кирбээш,
тууду материалдары четче эвес бе-
леткелдине, одаар ыяштын ортаа ке-
зин черде, уругларнын нити үчүдү
үмзүн. Херектин мындыг байдалы
областын партия, совет организа-
цияларынын, улус өөредилге орган-
варынын сеткилин бичи-даа оожур-
гадыр ужур турбас.

Школаларнын хей кезин интернат-
тыг болуп турары-биле бистин об-
ласта улус өөредилгенин система-
зы өске областарыныдан онзагай.
Чыл бүрүдө ажилчы чонун 7000
ажыг ажы-төлу интернаттыг ажаал-
га алдынын, анаа күрүнгенин дыка
хей ашка-хөргөнлери чарыгды-
танып турар. Бистин школалары-
выста күрүне хандырылгалыг 80
ажыг интернаттар бар.

Ынчаарга аныяк областын улус
өөредилгези дээш партия биле ча-
зактыг ол хире улуг дузаламчызы,
онзагай сагыш салышынын турза-
да, чер-черде партия, совет органи-
зациялар чогуур кичээнгей сал-
байн турарындан, улус өөредилге
ажылдакчыларынын, школалар
удуртукчуларынын ажил-агыйжы
эвезинден школа интернаттарында

херектин байдалы чыл-чылы-биле
экижисейн турар.

Интернаттарда уругларнын ком-
мунистг кижизидилгенин херээ
дыка куду денелде турбушаан, ин-
тернаттар ажылы ада-ие хей-ниити-
не хоорук. Самагалдай, Туран че-
ди чыл школаларынын чанында ин-
тернаттардан өскезинде таарымча-
лыг корум-чурум тургустунмаан, са-
нитарлыг байдал четпес, материал-
дыг сууру яды.

Облоно, тус-тус районнарда оон
килдистери школа интернаттарынын
эргелекчилеринге, кижизидилгелер-
инге кижилерин политиктиг бол-
гаш ажил-иши мезү-шынарын
өөренип көрбейн, душа келбизе то-
мулай, оларнын билиг мергежилдин
өстүрбейн, практиктиг дуза көргүс-
пейн турары-биле интернаттарда
уруглар ортузунда күш-ажылды,
честиканын, санитар-гигиенанын
кижизидилгези кончуг кошкак. Уруг-
ларнын аразында боттары арыс-
тыл ап чорбас, өөгүн безин илип
шыдавас, эт-хөргөнгө камчок ки-
жилер эвээш эвес болуп турары
ыччангаш таварылга эвес. Интерна-
ттарда уругларга медицина хайгаар-
алы кончуг багай.

Школа интернаттарынын, оларнын
чанында столовааларын хей ке-
зинде идик-хеп, орун-дөжек, аш-
чем продуктулары ышкаш бүгү-ле
материал өртөктиг чүүлдерин үчтү
түнелдинге, эдилел ажылгалынга
контроль чогуудан самчылдап бу-
даннатынар, үрелип чидер чоруктар
хей болгаш ындыг сорулгаларга
көрдүнгөн акша-хөргөнгө чөп ажы-
латынмайн турар.

Ажилчы чонче социалистг куль-
тураның непередикчизи школа ин-
тернаттары моон сонгаар мындыг бай-
далга туруп болбазы черле билдин-
гир. Мынчангаш чер-черин партия,
совет организациялары, улус өөредил-
ге органы, школалар удур-
тукчулары өөредилге чылынга нити
белеткел-биле чергелештир, шко-
ла интернаттарынын дерилгезинче
онза кичээнгейин салып, анаа уруг-
ларны хүлээп алырынга таарымча-
лыг бүгү байдалдарын тургузар
ужурлуг.

Интернаттар септелгезинге өзү ба-
рымдалашкыны болдурбайн,
ажылды чүгле бекдиг шынарга чору-
дуп, уругларга күскү, кышкы хеп
аймаанын долу ассортименти
фондузун, аш-чемини үш айдан
эвээш эвес курлавыралдын тургу-
зар, столовалык, чунар-баныннарны
чогуур өйүндө ыяк белеткээр херек.

Райкүсскомнар болгаш улус өөредил-
генин органы интернаттарга
хүлээп алдынар уругларнын кон-
тингентин чөп шилип алырынын
белеткелдин амдыгааштан чорудуп,
интернат режиминге уругларнын
коммунистг кижизидилгезин шын
шиитпирээр сорулга-биле эргелек-
чилерге, кижизидилчилерге ажил-
иши, шырак белеткелдин башкы-
ларын шилип ап, оларнын тускай
өөредилгезин чайгы үезде организа-
стап херек. Ол ышкаш школа столо-
вааларынын поварларынга ак-сет-
кидиг, мергежилдик кижилерин
шиилип ап, чем кылырын тускай
аргаларынга оларны өөредир чугу-
да. Өөредилге үезинде интернат-
тар ажылыче хей-ниитинин кичээ-
нгейин чидиглендирип, ында
чурттап турар уругларнын кадык-
шылынга медицина ажилдакчыла-
рынын доктаамал хайгааралын бот-
тандыра.

ОБЛАСТЫҢ СИГЕН ШӨЛДЕРИНДЕ

АЯНГАТЫ. (Телефон-биле). Ба-
рыш-Хемчик районда «Комсомол
30 чыл ою» колхоз мал чөп белет-
кээринин ажылыче июнь 25-те ки-
рипкен. Борбак-Талда сиген кести-
рер 2 машиналар баштайгы хүнде
8 ганы, а Дыттыг-Алаакта 11 хол
кадырларлыг эвено 5,5 ганы кес-
кен.

ШАГААН-АРЫГ (Телефон-биле).
Улуг-Хем районда Мичурин аттыг
колхоз бо чылыг сиген кезилдесинге
багай эвез белеткенен. Сиген
кестирер 6 машиналарын, ахтын 3
дырбааштарын болгаш 15 хол ка-
дырларын чогуур өйүндө хынамча-
лыг септеп алган.

Колхозчулар июнь 24-тен эгелеп
сиген шөлүнче үнүшкен. Чодураалыг
Алаакта 1 машина, 10 хол ка-
дырлары ажилдап кирген.

КАРА-БУЛУҢ. (Телефон-биле).
Танды районда Калинин аттыг кол-
хоз июнь 24-тен эгелеп сиген кезил-
десинче долу күш-биле кирипкен.

Обуховтун бөлүндө сиген кести-
рер 8 машиналар, Загаченкунууда
5 машиналар ажилдап эгелзэн. Кес-
тинген сигеннерни бөлүп сарааттар
колхозчулар база үнүшкен.

Кызыл районда «Бай-Булуң» кол-
хозтан малга четчир чем-суурну хан-
дыры дээш колхозтун Бартан,
Сыгылдаа оларга удурткан сиген-
чилери июнь 25-тен эгелеп база ке-
зип кирген.

Мал чөм белеткээринин ол бө-
лүндө шупту 47 колхозчулар, сиген
кестирер 8 машиналар, ахтын 4
дырбааштары ажилдап эгелзэн.
Колхозта агитколлективтин агита-
торлары бөлүктөр айы-биле база
быжыглатынган.

Күрүнениң чаа чээшкини — коммунизм тургузуушкунунуң херээнге совет улустуң улуг салышкыны

Гөрээн чурт улам чечектелзин

Күрүнениң чаа чээшкини үндүр-
генинин дугайын радиога чрларын
билек-ле Кызылдын автотранспорт
контроразынын чоллаачылары септе-
чилери, инженер-техниктиг ажил-
дакчылары болгаш алба-хаакчыт-
тары радиолар чанынга чыгы бер-
генер. Кижигүнерүзү чазактын док-
таалын улуг кичээнгей-биле дыннап
турган.

Оон дараазында митинги эгелзэн.
Митингини АТК-тын нальниги эш
Жигалов ажыткан.

—Ажылчы чонун материалдыг
болгаш культуралыг байдалын улам
экижидер дугайында Коммунистг
партия, Совет чазак үргүлчү са-
гыш салып турар. Бү чазак чээшкин
болза, бистин социалистг Төрээни
туртувустуң коммунистге улам бу-
рунгаарлаарынга идг болур. Боду-
вустуң чангыс-аай ижидишкенин-
вис-биле партияга болгаш чазакка
бердингенивисти илөрдил!— деп ол
чугаалаан.

Бир дугаарында стахановчу-чо-
лаачы комсомолчу кыс Чертова сөс
алган:

—Бистин күш-ажылчы шыгжамы-
рывыс күрүнеге улуг ужуру-
дузалыг. Бистин ол берген хөргөнгө
ынак Төрээн чуртувустуң экономи-
казынын болгаш культуразынын
моон сонгааргы хөгжүлдесинге ду-
залаар. Ынчангаш улуг өөрүшкү-
биле бижидээли.

Чолаачы эш Хунажык ийн неде-
ленин шалыны бижиткен. Коллек-
тивтин өске-да ажилдакчылары
ол ышкаш бижиткенер.

Чамдык чоллаачылар орукка чо-
рааш, чаа чээшкин үнгенинин дугай-
ын дыннаан доран-на партия бю-
розунун секретарыне телефоннааннар.
Бай-Тайга райондан стахановчу
Кривенко, Тока станциязында Ни-
ктин олар чаа чээшкинге бижиде-
рин телефон-биле дыннапканнар.

Башкыларнын улуг өөрүшкүзү

Чаа күрүне чээшкинин үндүргөн
дугайында ССР Эвилелинин Ми-
нистрлер Чөвүлелинин доктаалын
Кызылдын башкы училищезинин
заочник башкылары улуг өөрүшкү-
ле-биле уткааннар. Чазактын ол
доктаалын радио дамчыштыр дын-
наан соонда Улуг-Хем райондан
келген башкылардан Валерий Дор-
му мындыг санал үндүргөн:

—Мында хей кижигүнер болгай бис.
Бо чугула ужурудузалыг айтырыгдан
ылангыя башкылар, бистер хожуудан
болбас бис. Манаа организаастыг
бижидилгенин чоруткаш, тус-тус рай-
оннарывысче медээлээлинер.

Бо саналды В. Даваа, С. Даваа
болгаш Вохмина олар деткзэн.

Улуг-Хем райондан келген заоч-
ник башкылардан ол кежээнин
бижидилгезинге 44 кижигүнеришкен.
Өске районнарнын башкылары
база-ла ынчаар организаастыг би-
житкенер.

Колхозчуларнын салышкыны

ССРЭ-нин улус ажил-агыйжы
хөгжүлдесинин Күрүне чээшкинин
бижидишкенинге Каа-Хем рай-
онун ажилчы чоннары патриотчу кө-
дүрүлүшкүн-биле киришкенер. Бу-
дүрүлгелерге, албан черлеринге бол-
гаш колхозтарга митингилер болгу-
лаан.

«Ленинчик орук» колхозтун тууду
бригаданын кижигүнери эш Ша-
вининин чээшкинге бижидип тургаш,
чугаалааны болза:

—Бодумуң акшамны күрүнеге
чедирип тура, ол хөргөнгө Төрээн
чуртумун күчүзүн улам быжыглаа-
рынга, ажилчы чоннарың чагай
чоруунун улам чечектелишкенинге
баар дээрзин билер мен.

Чылгыч Сымычаан, прицепчик
Попков, сугтарыкчы Шипилин олар
250—300 рубльдерге бижитпешаан,
күш-ажылдык будүрүкчүлүүн улам
беддерин хүлээгенер.

«Победа», Ворошилов аттыг бол-
гаш «Октябрь 30 чыл ою» колхоз-
тарда чаа чээшкинге бижидилге
идепкейлиг эрттин турар.

ССРЭ-нин улус ажил-агыйжы хөгжүлдесинин чаа күрүне чээш-
кинин дугайында чазактын доктаалын Кызылдын көдээ рай-
онун «Совет Тыва» колхозунга улуг өөрүшкүлүг уткаан. Чаа
чээшкинге колхозчулар шупту бижиткенер.
Чурукта: колхозчу Наскыл Байырын Күрүнениң чаа чээш-
кининин облигацияларын тууда садып ап турары.
Чуруу С. Феоктистовтуу.

Москвачылар чаа чээшкинге бижидип турарлар

ССРЭ-нин улус ажил-агыйжы хөг-
жүлдесинин чаа Күрүне чээшкинин
үндүргенинин дугайында Совет ча-
зактын доктаалын Москванын ажил-
чы чоннары улуг өөрүшкү-биле
уткааннар. Заводтарга болгаш фаб-
рикаларга, албан черлеринге, өөре-
дилге черлеринге хей кижилерлиг
митингилер эрткилзэн.

Москванын Трансформатор заво-
дунун чылыда цехи чаа чээшкинин
үндүргөн-биле холбаштыр бирги
чартык чылдын планын хуусаа бе-
тинде күүсеткен. Цехтин стаханов-
чу В. Ипатов митингиге мынча
дээш:

—Бистин совет чуртувуста бүгү-
ле чүвени совет кижинин өзүп турар
материалдыг болгаш культуралыг
хергелелин максималдык-биле хан-
дырар дээш кылып турар. Мен бол-
гаш мези эштерим чаа чээшкинге
улуг күзелдинвис-биле бижидер бис.

Бо хөргөнгө болза, чаа-чаа фабрика-
ларнын болгаш заводдарын тууду-
ларын улам дүргөдиринге дуза-
лаар болгаш чаа школаларын, клуб-
тарын, театрларын туудуп тургуза-
рынга кирер.

Сталин аттыг автозаводтун ажил-
чылары, мастерлер болгаш инже-
нерлер чаа чээшкин үнгөн дугай-
ында медээни дыннааш, боттарынын
санал-ошадарын солушканнар. Хер-
екселдер чехинге болган митингиге
аныяк слесарь А. Ветохин өөрүнүн
мурунга чүве чугаалаан. Бистин
Төрээн чуртувустун чечектелишкенин
инин дугайын, ажилчы чоннарың
хергелелери дээш Коммунистг
партиянын болгаш Совет чазактын
канчаар-даа аажок улуг кичээнгей-
нин дугайын ол улуг өөрүшкү-биле
чугаалаан.

Плановик эш Г. Черкасованын
чугаалааны болза:

Кызылдын харылаачыларында

Күрүнениң чаа чээшкининге би-
жидишкени Кызыл хоорайнын хары-
лаачы контроразынын коллективинде
улуг көдүрүлүшкүн-биле эрттин
турар. Чазактын доктаалыга алдар
болдурган митингилер коммунист эш
Меркушин сөс алган:

—Бистин бижидилгези болза,
бистин чуртувустуң калбарган улуг
туудуларыга дузалаар деп чүвөгө
өөрүп турар. Чаа чээшкинге

—Чээшкиннерин хөргөнгө
кайнаар барып турарын шуптууус
билер бис. Москва бистин каракта-
рывыска көзүлдүр-ле чаартып ту-
рар-дыр. Найсылалдын Пролетар-
ский районун кудумчулары-биле
чоруп көрүнерем. Мында метроун
ийн станциязы, асфальтылатынган
калбак дөлгөм кудумчулар, чурт-
талга бажынары болгаш культура
албан черлеринин туудулары өзүп
турар. Бо бүгүнү көргөш-ле: ынак
партиявыстың удуртулгасы-биле
бистин холдарывыстың болгаш күш-
ажылывыстың будүргени бо-дур деп
чоргаараар. Төрээн чуртувустун
күчү-шыдалын улам-на быжыглаар
бис.

Митинги доозулган. Автомобиль
тудугулары боттарынын тус-тус
ажылдар черлеринче чорупканнар.
Олар боттарынын холдарынын
үжүктөрүн күш-ажылы-биле бадыт-
каарлар.

«Красный пролетарий» заводтун
станок тудугулары, Москванын
«Серп и молот» заводунун кан эил-
дирикчилери болгаш прокатчиктери
чаа чээшкинге чангыс эп-сеткилдиг
бижиткенер.

Чаа чээшкинин үндүргенинге хол-
баштыр Москванын «Динамо» заво-
дунун, Л. М. Каганович аттыг бирги
подшипник заводунун чехтеринге,
Барыш порттун хемчилеринге,
«Борец» заводка болгаш найсылал-
дын өске-даа будүрүлгелеринге ми-
тингилер болгаш хуралдар эртки-
лзэн.

Чаа чээшкин дугайында Совет
чазактын доктаалын найсылалдын
албан черлеринин албан-хаакчыт-
тары, эртемденер, дээди өөредилге
черлеринин студентилери, башкыла-
ры изи-биле чүүлүг деп деткиви-
шаан бижиткенер. (СЭТА).

Чуректин ханызындан

ССРЭ-нин Улус ажил-агыйжы
хөгжүлдесинин чаа күрүне чээш-
кинин үндүргенинин дугайында ССРЭ-
нин Министрлер Чөвүлелинин док-
таалын Төрээн чурттуң найсылалы
Москвадан радио дамчыштыр дын-
натканын Кызыл хоорайнын өрт
камгалаалынын коллективни сеткил
чуректин ханызы-биле уткуп алган.
Коллективке митинги болган соонда
чаа чээшкинге бижидилге эгелзэн.

Бижидилге организаастыг болгаш
улуг көдүрүлүшкүнүг болуп, 15
минута иштинде коллективтин ажил-
чы, албан-хаакчыттары шуптузу
ийн неделянын ажил төлөвирин би-
житкенер.

Күрүне чээшкининге бижидип
тургаш, чоллаачы эш Гончаровтун
чугаалааны болза:

—Бешик беш чыл планын күүсө-
диринге уланган чаа күрүне чээш-
кининге улуг өөрүшкү-биле бижидип
тур мен. Моон сонгаар Төрээн
чуртувустун улам ынай хөгжүлдесин
дээш могаг-шылаг чокка ажилда-
рывысты кыйгырып тур мен— дээш.

Ол ышкаш эштер Горбунов, Ми-
хеев олар боттарынын сагыш-сетки-
линин өөрүшкүзүн илередип чүве
чугаалааннар.

Коллективке чаа күрүне чээш-
кининге бижидилге коллективтин ке-
жигүнеринин чангыс эп-сеткилин
көргүскөн.

Бүш-ажылчы рубльди—чуртка

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Телефон-
биле). Чаа күрүне чээшкинин үндүр-
гени дугайында Совет чазактын док-
таалын Барыш-Хемчик районун
ажылчы чоннары сеткилин ханы-
зындан патриотчу хүлээп ап турар,
Ворошилов аттыг колхозтун төвүгө
болган митингиге ошайн сөс алган
чылгы фермазынын эргелекчизи эш
Индүнүн чугаалааны болза:

—Мен, бо чылым төрөөн 24 бешер-
ниң кулунарнын бүрүн доруктуруп
алган мен, ам төрүүр 18 бешеринин
кулуннары база-ла менди алдынар.
Ынчангаш чылгы өстүреринин тала-
зы-биле колхозтун будүрүлгө пла-
шында көрдүнгөн сорулганы 115 хуу
күүсөдип шыдаар мен. Мээң күш-
ажылчы рублим бистин чуртка ком-
мунизм тургузуушкунун дүргөдө-
диринге дуза оолзун дээш эш Индүн
300 рубльдин облигациязын тууда са-
дып алгаш, колхозчуларын кыйгыр-
ган.

Колхозтун сурагылы чылгычызы-
нын ол кыйгырынга бүгү колхозчу-
лар чангыс эп-сеткилдиг катышкан
74 харлыг колхозчу Дагба 150
рубльдин, чоллаачы Делег 500 рубль
дин облигацияларын садып алган-
нар.

«Ленин оруу» колхозта тууйбу
будүрүлгезинде 20 кижигүнери бо чылым
15 муң тууйбу кылар тургаш, ам
14 муңну будүрүп дужааганнар.
Тууйбуч Көк-кыс 100 рубльдин об-
лигациязын садып алган.

Чазактын доктаалын тамышканы-
нын баштайгы хүнүнде безин «Ленин
оруну» колхозтун кижигүнери Төрээн
чуртунга 5250 рубльди ягдир-
генер.

Улуг көдүрүлүшкүн

ЧАДААНА. (Телефон-биле). Чөөн-
Хемчик районда Ленин аттыг көдээ
ажыл-агый артелинин төвүгө болган
митингиге сөс ап чүве чугаалаан
колхозчу бүрүзү чонун чагаай ам-
дыралын улам чечектелдирер дээш
Совет чазактын, Коммунистг пар-
тиянын үргүлчү кол кичээнгей са-
лып турарын демдегеп турган.

Төрээн чуртуун күчү-шыдалын
улам быжы

Көдээ ажил-агый ажилдарын организастыг чорудар

Мал чеминиң белеткел эки

САМАГАЛДАЙ. (Телефон-биле). Тес-Хем районда Ленин аттыг көдээ ажил-агый артели (даргазы эш Ензак, парторганизация секретары эш Норбу) эртен чылын малынга чемсуур белеткээрн багай эвес хандырган.

Бо чылын 38 муң центнер сизген илеткээр сорулганын чедишкенин боттандырынга колхозчулар ынамчалыг белеткенип турар. Партия райкомунуң секретары эш Насилов оолдуң редакцияга дыннатканына:

—Сизини малга хоолдулуг үезин ажаап алырынга белеткел ажилы Ленин аттыг колхозта эки бот-

танып, өске колхозтарга дуржулгалы болуп турар. Сизген шөлдерин калбартыр хемчеглерни албышаан, ону ажаап алырынга 10 машиналарын, алытын 6 дырбааштарын бүрүн септеп кылган. Ол ышкаш сизген кестирер 20 хол каддырлары база айыр, дырбааш херекселдери четчири-биле белеткенин.

Мал чемни белеткээринге ажилдын графинин колхоз баштаар чери чогадып тургускан. Бо ажилга киржир атың болгаш 90 колхозчуларын кыжун хуваап, онаалдаларын амдыгааштан берилген. Колхоз сизген ажилын июнь 30-де эгелээр деп турар.

Мурнакчылар шагнадып турар

Сүт-Хөл районда Калинин аттыг көдээ ажил-агый артелинин тараажылары бо чылдын тарылгазындан эгертинмес бедик дүжүттү өстүрүп алыр дээш тараанын чайгы ажаалдазын агротехниктиг чурумнарга өйшаанда чорудуп турар.

Социалисттик чарышты калбартышаан, колхозтун хову бригаданын тараажылары тараанын чайгы ажаалдазын болгаш бедик дүжүттү кол сууру баштайгы суггарыштын июнь 15-те суггаттыг бүгү тары шөлдеринге чоруткан. Тараа суггарылгазынга ажилдап турган партиянын иштинден эштер Аңгыр-оол,

Хола, Үгү, Дүктүй-оол. Кенден болгаш комсомолчу кыстар Шамчыкай, Нина, Карбыштай олар дүңхүн чок шалыкчы ажилдап турарлар. Ол ышкаш мурнакчыларын санын колхозчу тараажыларын ортузунда дыка көвүдөп турар.

Бо чылын бедик дүжүттү өстүрүп алыр дээш ак-сеткилдиг ажилдап турар тараажыларын шааннарынга колхоз баштаар чери 1000 рубльди үндүргөш, социалисттик чарыштын мурнакчыларын тус-тус шааннагылаан.

О. ДЕГЕ.

Бедик дүжүт дээш

Хөндөлөндө Ворошилов аттыг колхозтун тараажылары чаксы хову ажилынга Барыин-Хемчик районда багай эвес ажилдаанарга санатырган. Маңаа боттуг факты болза, колхозтун шөлдеринде 697 гектар тараа культураларынын амгы мағандыгы үнүжү херечи болур.

Тараанын чайгы ажаалдазы элбешкилдиг дүжүт өстүрүп алырынга чаксы хову ажилында артык эвес-даа болза, оон тудак чок ужур-дуза-

лыг болурун колхозчулар медресиди билеп турар. Эш Акыска удурткан 11 кижилдиг суггарыкчы ээнонуң кижжи бүрүзү хүн санында-ла 10 гектарны тараазын суггарып турар.

Суггарылданың баштайгы ээлчээ-биле 505 гектар суггарынган, ам ийини ээлчеге база-ла чедишкенин ажилдап турар.

Х. КАРА-ООЛ.

Механизаторларның күш-ажылы

Чаа-Хөл районунуң Кара-Талда Сталин аттыг колхозту хандырып турар МТС-тин № 3 трактор бригаданы колхозтун чаксы хову ажилдарын агротехниктиг бедик деңгээлге чедишкенин эрттиргөш, чайгы чер андарылгазынын планын эки шынарлыг дооскан.

Келир чылдын бедик дүжүдүн үндүрүп алырынга колхоз 400 га чайгы черни андарып белеткээр турган.

ону ол колхозту хандырып турар трактор бригаданы (бригадир эш Чылбак) 5-ле ажил хүнүнде 416 га кылдыр андарып күүсеткен.

Чайгы эрте чер андарылгазы бедик дүжүттүн сууру деп чүвени эки билгени-биле бригаданын механизаторлары тус-тус боттарынын ээлчээнде үлүг нормазын ийн дапкыр күүседип турарлар.

М. БАЛЧЫ-ООЛ.

УЛУС-ДЕМОКРАТИЯЗЫНЫҢ ЧУРТТАРЫНДА

Коммунист Фердо Стоиленов

Софиянын «Болгария» деп эң улук концерт залында болуп эркен үлгүлүнүң, транспорттун болгаш тудуунун мурнакчыларының чөвүлөл хуралына 1951 чылдын декабрыда Фердо Стоиленовту бир-ле дугаар көргөн мен.

Даргаалаан кижжи:

—Тууйбуну дүрген салырынын мастери Фердо Стоиленов өс алырдыр деп чарлаан.

Долу семис, ортумак өзүмүң, хүрен-кызыл арынын, бажынын дүгүн кылайтыр дырап алган, хүлүм-дүргөй ак-көк карактарлыг кижжи инди кырынче үнүп келген. Оң чаа костюмунуң хөрээнде Димитровту шааналдарының лауреадының медалы кылаанын турган.

Яды күш-ажылы өг-бүлөден үйген, шаанда бирик-билбес чораз Фердо Стоиленов улустун эрге-чагыраазынын үезинде бүгү чуртка канчап сурагылыг кижжи апарганын дугайында ажилчынның өөрүшкүлүг чугаазын чыгылганар кичээнгейлиг дыйнап олурганнар.

... Фердо он ийи хар безин четпээнде оон адазы, хоочун тудугу ажилчын олгунга мынча деп чугаалаан:

—Сени школага өөредир арга-шикек менде чок. Өг ишти хөй, ыпчаарга ажил төлөвирин харыч чок эвээш. Менээ дузалакчы болуп ажилдаар-дыр сен ийин.

Оортан эгелээш Фердога аар-берге күш-ажылы амыдырал эгелээш. Фердо адазы-биле кады бир тудугдан бир тудугке көжүп чоруп турган. Ынчалзажок чер болганга бир дөмей: кам-хайыра чок дарлал болгаш хениж куду ажил төлөвирин таваржып турган.

—Бир катап бис Софиянын чанында хоорайда хаан полковниктин каас-коя чайлаанын тудуунга ажилдап турган бис. Дөрт ай эркек, ажил төнүчүңге чоокшудал келген, ыпчаарга полковник биске чангыс-даа катап ака төлөп бербээн. Киленин бистер бодуустуй күш-ажылывыстың төлөвирин негеп,

аңаа чеде берген бис деп Фердо сактып чугаалаан.

Фердоңуң адазы, хоочун дашчы Петр Стоиленов полковниктен киленишкени-биле айтырган:

—Төлээр сен бе, төлөвес сен бе? —Менээ кыжынын турарыңар ол чүве бе? Акша чок-тур. Кошек-даа албас сидер. Силер мени канчап-даа шыдаас силер — деп калчаараан полковник алгырган.

—Бисти чүну-даа кылып шыдаас дидир сен бе? деп хоочун ажилчын хордап чугаалаан. Оолдар бажыны үрөп кааптыңар! деп долгандыр тургулаан тудугчуларже ол алгырган.

Бажыны үрөп каапканда хоорайдан полиция челип келген. Полиция тудугчуларны тудуп хоругдаан. Оон соонда оларны шийдиң каан. Хаанын суду полковниктин чайлаан катап тудурын ажилчыннарда дааскан. Күш-ажыл төлөвирин дугайында сөс чок болган.

Баяттарын эрге-чагыргазы бодур деп Фердоңуң адазы ыпчаарда чугаалаан.

Ол 1941 чылда болган. Чүс харлыг Стоиленовка баштаган оларнын хөй кижилдиг өг-бүлөзи чүге эртенде дүнеге чедир ажилдап, база үргүлчү-ле чартык аш удуп турганын, 16 харлыг Фердо ыпчаарда билди эгелээш. Ол боду болгаш оон төс акылары база угбалары чүге чангыс эрээлде удуп турганын, бая чартык чанагаш болгаш аш чоруп турганын, адазы чүге школага чорутпайн, харын боду-биле кады тудугта алганын ол көрүп каан.

Шаг үе эрттин турган, шаанда тайлыбырлатынмас кылдыр бодатынып турган хөй чүве анык тудугчуга билдингир апарган. 1944 чылдын сентябрь чедип келгенде Фердо ону өөрүшкүлүг уткаан.

Ол бодун хостуг, өзүлүг демиселге болгаш ажилга бүрүн күштүп кижжи кылдыр бир-ле дугаар бодангайын, Фердо экин-турачы болуп фронтту же чорупкан. Ол сапёржу болу берген, дыка хөй тулдуушкуннарга

ЧАА ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЫЛЫНГА БЕЛЕТКЕЛДЕР

Колхозта школа тудуу

Бай-Тайга районда Молотов аттыг колхозтун бо чылгы тудуу планында чаа школа тудуры көрдүмнөөн болза-даа, апрельде болган нити хуралга колхозчулар бо чылын чеди чыл школазын тудар деп шийтирлээш.

Ол шийтирнин өзугаар бригадир эш Араптанга удурткан 32 ызаачыларын, 20 дилижилерин, 12 тергелиг аттыг сөөрткүчүлери школа тудуунга тургускан. Колхозчу тудугчулар боттарынга хүлээнген херээн ак-сеткилдиг күүседир дээш күженишкенин ажилдааны-биле ам 13 өрээл школанын ханазын тудуп дооскаш, оргаларын салган. Ам сонга, хаалгаларын кылып турар. Тудугчуларын ортузунда соци-

алист чарыш калбарган. Ызаачылар Оолак, Долчаа, Дучун-оол, дилижилер Шангыр, Өлчей, Намчы, сөөрткүчүлөр Көкей, Шангыр-оол болар ажил нормазын 150—200 хүчедир күүседип, мурнакчылар болуп турарлар.

Удугчуларнын ортузунга партиянын агитация-массалыг ажилдарын партия эге организациязындан чорудуп турар. Хана солун, агитхуус доктаамал үнүп турар, солун омулгалзын, беседаларын агитатор чорудуп турар.

Школаны август 15-тин бединде доозуп, ажылталга кириер.

С. КУДЕРЕК.

колхозта партия эге организациязынын секретары.

Белеткел багай эвес

Белеткел ажилын хынамчадыр болгаш өй-шаанда хандырап чорук школанын өөредилге-кижизидиге-лиг ажилынын чедишкенин чүеажы хандырап. Бо сорулганы Барыин-Хемчик районда «Большевик» колхозта чеди чыл школазы (директору эш Макап) багай эвес ботандырып турар.

Школа 1953—54 өөредилге чылынга белеткелни чогуур өйүнде план өзугаар эгелээш. Бо ажилдар колхоз баштаар чери (даргазы эш Очур) база-ла улуг киржилтеги болуп, тудугта, септелгеге материалдар белеткээр, ызаачыларын эвилелдээр ажилдарга организакчы

удуртулганы хандырып турар.

Июнь 15-ке чедир 40 парталарын, 12 оруннарны септеп, 3 печкаларын кылган, 3 класстарын база 7 штука туралаан. Школанын белеткелинде ажилдап турар колхозчу ишчилерин Делтер, Херел олар эки удуртуп турар.

Өөредилге чылында оттулар ыяшты четчири-биле хандырап чорук белеткеле кол айтырыгын бирээзи. Бо талазы-биле колхоз 1500 кубометр ыяшты школадан 20 километр черде хал тургускан. Оон 120 кубометрини школа чанында эккеп алган, сөөртүлгө үргүлчүлөп турар.

Школаларның белеткелин боттуг удуртуп

ХАНДАГАЙТЫ. (Радио-биле). Өвүр районда «Торгалы» көдээ ажил-агый артелинде чеди чыл школазы 1953—54 өөредилге чылынга багай эвес белеткенип турар Оттулар ыяжын бүрүн хандыртпанын, школанын штукатуралар өрээлери база кылдынган. Септелге ажилында 16 колхозчулар киржип турар.

«Совет Тываның беш чылы» колхозта эге школаның белеткелни база эки чоруп турар. 50 өөредилге чылы доостуру блек септелге

ажылында 6 ызаачыларын быжыг-лап тургускан. Ол ышкаш «Коммунизмче орук» колхозта эге школа класстарынын септелгезин дооскаш, бүрүн чугайлаан, өске-даа белеткелдери чедишкенин чоруп турар.

Моон-биле кады район төвүнде чеди чыл, Саглыда эге школаларын септелгезин амга чедир-ле долу күш-биле эгелээзин айтыры чугула. Бо школаларын белеткелдерин дарый экижидип чорударынга районун улус өөредилге килдин боттуг хемчегни алыр херек.

ТУДУЖУЛААРНЫҢ ЧЕДИШКИНИ

Бай-Тайга районунуң Сталин аттыг колхозунуң тудугчулары колхозчу тудуг-сууру улам сайзырадыр дээш күженишкенин ажилдап, ажилга улуг чедишкенин чедип ап турарлар.

Тудугчулар ник өртектиг тудуг материалы—сманны кыларынке

улуг хайгааралды салган. Саман белеткелинде ажилдап турар 15 колхозчу херээженер июньнун 1-ден 15-ке чедир 5 муң 300 саманны кылап белеткээш. Саман белеткелдеринден эштер Карбы, Ланзы, Хеймерек олар үлүн ажыр күүседип турарлар.

Германияның Социалисттик чаңгыс-аай партиязының ТК-зының пленумунуң дугайында дыңнадыг

БЕРЛИН. Германиянын Социалисттик чаңгыс-аай партиязының Төп Комитетинин июнь 21-де Берлинге Отто Гротевольдун даргаалааны-биле болган 14 дугаар пленумунун дугайында моон адаанда дыңнадыгны АДН агенттели чарлаан.

Байдалдын болгаш партиянын дорт сорулгаларынын дугайын Төп Комитетке эш Гротеволь илеткээш деп ол дыңнадыкта чугаалап турар. Политбюроунуң 1953 чылдын июнь 9-та шийтирлеринин утказын болгаш оларнын национал база бүгү делегей талазы-биле ханы ужур-дузалын эш Гротеволь тайлыбырлаан. Бонунуң болгаш барынын берлиннин дайын кысыкчылары чонун чамдык кезинин таразынмазын ажылгап алгаш, нити герман дугуржулганы, а ол ышкаш чонун амыдыралынын байдалдарын экижилер талазы-биле Герман Демократтыг Республиканың чазанын чорудар хемчеглерин үзер сорулга-биле Герман Демократтыг Республикага уаур фашисттик провокацияга шагда-ла белеткенип турганнар.

Фашисттик авантюраның буураа.

нын сөөлүнде бүгү партияны дораан калбаа-биле мобилизастап тургаш партия, чазак болгаш чонун аразында эң-не сырый харылзааны катап тургузары-биле, партиянын болгаш чазактын чаа политиканын чорударынче болгаш дайынын бүгү чөнгээлеринге удур илдекейлиг демиселче ажилчы чонну мобилизастаары-биле улус массаларын ортузунга болгаш хамыктын мурнунда ажилчын аңгынын ортузунга ханы тайлыбырлыг ажилды организастаар.

Чонун болгаш хамыктын мурнунда ажилчын аңгынын амыдыралынын деңгелин улам бедилдеринге илди болур элээн хөй өске-даа хемчеглерин эш Гротеволь оон соонда чугаалаан.

Эш Гротевольдун ол дыңнадыг Төп Комитет дөткээн болгаш «Байдалдын болгаш партиянын дорт сорулгаларынын дугайында» Төп Комитеттин меделгелинин текстин бадыйлаан. Оон сөөлүнде эш Гротеволь түннел сөс чугаалаан.

(СЭТА).

Кыдатта биче националдарнын чаа эвилели

ШАНХАЙ. Улус эрге-чагыргазынын чылдарында Кыдаттын биче националдарынын чедип алган чедишкенини болза, Кыдаттын Коммунисттик партиязынын болгаш Улустун Төп чазанын чорудуп турар национал политиказынын тийлелгезин тодаргай херечизи болуп турар. Кыдатта чурттап турар биче националдар улуг кыдат улус-биле кады амгы үеде наа амыдыралды тургузуп, улус демократиязынын оруу-биле, бодунун экономиказын болгаш национал культуразын хөгжүдериин оруу-биле чоруп орарлар.

«Синьваньжибао» солунунуң дыннатканы-биле алырга, чуртта 100 ажыг автономнуң национал районнары тургускан.

«Улус төлээлекчилеринин Бүгү-

кыдат болгаш чер-чер хуралдарына сонгулдаларын дугайында дүрүм» Кыдатта чурттап турар бүгү националдарнын найбаралдыг чаңгыс-эвин болгаш сырый катышка чорун быжыгларынын болгаш хөгжүдериин оруу-биле чаа базым болур. Кыдатта биче националдар чурттуң бүгү чонунун 19-туң бир кезин болуп турар болза-даа, сонгулдалар дугайында дүрүм өзүгаар алырга улус төлээлекчилеринин Бүгү-кыдат хуралында бүгү олуттарын чединин бир кезин хирезин бээр деп солун бижип турар. Ол факт болза, биче улустар чурттуң долу эргелиг хамаатылары болу берген дээрзинин бузууредилгези болур деп солун демделгээш.

(СЭТА).

Польшада орус дыл өөредилгези

ВАРШАВА. Польшанын хөй-нинтизи Совет Эвилелинин улустарынын амыдыралын болгаш ажил-чорудулазын канчаар-даа аажок соңуургап, орус дылды шингээдиң алыр чедик чүткүп турар. Мергежилдик лекторларын, орус дылдын башкылары, эртем ажилдакчыларын доктаамал белеткеп турарын ол чорук негеп турар. Ам ындагы кадрларны Варшавада польша-совет институт белеткеп турар. Келир өөредилге

чылында ол институттун чанынга дөрт чыл хуусаалыг заочный факультет ажытынар, база орус дыл башкыларынын мергежилдин бедилдеринин талазы-биле алды неделя хуусаалыг курстарын тургузар. Өөредилге чылынын дүргүзүндө дээди школарда орус дылдын бүгү башкылары ол курстарга хаара тутунган турар.

(СЭТА).

гайын чугаалаан. Илеткел соонда Сталинградтың катап тургузушкунунун дугайында кинофильм көргүскөн.

Тудугнун өске ажилчыннарнын аразында коммунист Фердо Стоиленов хуралга база киришкен. Илеткелден оон билип алган болгаш эокрандан көрүп алган чүдүлери оон сагыш-сеткилин хайныктырган. Кайгамчыктыг механизмер, ажилдарнын тода организастаашканы, совет тудугчуларын күш-ажылынын бедик бодурукчулугу—бо бүгү аңаа чаа чүдү болган.

Фердо клубтан өөрүшкүлүг үнүп келген болгаш кудумчулап кылаш-тап чорупкан. Оң бодап чораян бодалын чартыктыргаш, бир-ле кижинин холу оон эктинин кырында салдына берген. Ол болза, оон эки Стоил болган.

—Чаа, кандыг-дыр, Фердо көрдүң бе? Ажыл деп чүве ол-дур!

—Бис база ыпчаар ажилдаар бис. Чүгүле уш-аг херек—деп Фердо бүрүлдин-биле чугаалаан.

—Соңгаарлаткан херээ чүү боор? Сен ам шенеп көр. Ажыл манаар эвес деп Стоил хүлүмүрээш.

—Чок, Стоил, албан хөдөлөр херек. Ыпчаарга ол орта хөйүн өөренири эргежок чугула. Чүгүле ыпчаарда чедишкени болур.

—Совет методту биске канчаар непередир деп чүвени Стоил-биле ийлээш бодап эгелей берген бис. Дыка хөй техниктиг совет литератураны номчаан бис. «Ийин» тургускан болгаш совет мастер Орловтун методун өзүгаар ажилдаар эгелээш бис. Ол үеге чедир мен бир хүн иштиңде ийи кубометрден ажыг эвес тууйбуну салып турган мен. Ыпчаарга чаа өзү-биле ажилдааш, онза күженишкенин-даа чокка сес шак иштиңде тос кубометрин салып турар апарган мен. Удатпаанда совет методту өске ажилчыннар ажилда берген, күш-ажылыды бодурукчулугу көсүкүзү-биле көдүрүлгөн деп Стоиленов чугаалап турар.

Димитровада улуг тудугларга ажилдап тургаш, Стоиленов тос кижинде баштайгы комплекслиг бригаданы тургускан. Оларнын шаанда сес шак иштиңде салып турганы хире тууйбуну тудугчулар

үш шак иштиңде салып турар апарганнар.

—1951 чылдын күзү менээ кажан-даа утгундурбас. Ыпчаарда сурагыл совет стхановичу-дашчы Василий Королёв биске чедип келген турган. Оон келиринге чедир мээң рекордум элчег иштиңде 16 кубометр тууйбу салыры болуп турган. Королёв мени бодунун методунга өөрткөн. Күштү бодунун камныг чарыгтап, шалыктын чик ажилдап билери-биле ол бистерни шпунтувсу ту кайгаткан. Королёвтуң бүгү хөдөлүшкенин шингээдиң алыр дээш үш неделя иштиңде ажилдаан мен. Дыка-ла хөдөлгөн мен. Удатпаанда беш шак 50 минута иштиңде 28 ажыг кубометр тууйбуну, ыпчаарга сөөлүредир сес шак иштиңде 40 ажыг кубометрин салып турар апарган мен деп Фердо чугаалап турар.

Ол болза, ажилга үндезин эргилде болган. Ол болза, Болгариянын чарышты массалык-биле хөгжүдериңге илди болган.

—Бергелер чокка эртпээн болдугулардан деп Фердо чугаалап турар. Эрги мастерлер эргижирөөш техниктиг нормалардан халбактанып, ажилдын чартыкчы методтарын непередир чорукту саадамын орададып турганнар. Дыка хөй тудугларда бодурукчун чартыкчыларыга эргежок чугула байдалдарын тургуспайн, чижээ, материалдарны өй-шаанда эккеп бербейн турган.

—Ындыг болза-даа, чүү-даа болуп турээ улам-на хөй ажилчыннарны хаара тудуп кириштирбешшаан, чартыкчыларын шимчээр-кенин хүн-бүрүде өзүп база калбарып турар деп Фердо меделеп турар. Ам бисте ажилчыннарнын хөй кезин күш-ажылы чарышта киржип турар.

Совет дашчы Максимиенонун шууштурар методунуң дугайын билди кааш, Фердо Стоиленов ону шингээдиң алыры болгаш непередир дээш изиг-дүлүк ажилдап киришкен, ол улусту быжыг база туруштуг өөренип турар болгаш ажилдын чаа методун өзүгаар бодунун эштерин өөредип турар.

Патриотчу, кызымаккай чүткүлдүг күш-ажылы дээш Фердо Стоиленовка Димитровту шааналдын лауреады деп атты тыывскап, ыпчаарга 1951 чылдын төнчүзүндө ол Социалисттик Күш-ажылынын Маадыры деп атты алган. Фердо ам күш-ажылдын мурнакчы методтарынын инструкторунда ажилдап турар. Чаа тудугларга чоруп чораш, бодунун мергежилге, совет тудугчуларын дуржулгазынга ажилчыннарнын Фердо өөредип турар.

Фердо Стоиленовтун салгакчылары ам бүгү чуртта бар. Курнуенин Ленин аттыг металлургия заводунун тудуунда шалыпчылар Коста Кипров, Никола Чолаков, Стоиленов Манасиев олар Фердоңуң улгериңге ажилдап турарлар. Димитровградта сода заводунун тудуунда, Софьяда, Димитровда тудугларда дыка хөй чартыкчылар өскөн.

Димитровградка Стоиленовтун чорутканы дүрген метод-биле тууйбуну көргүзүлгү салышкынынга чоокта чаа мен олурупкан мен. Дүрген методунуң көргүзүү төнгөн соонда Фердо Стоиленов совет тудугчулардан ол чүү чүвеге өөренип алганын ажилчыннарга чугаалап берген. Ол чугаазын доозуптарга дашчы-мастер Цаню Колев Фердога өөрүшкүлүг-биле мынча дээн:

—Бистин характерывысты чырыдып амыканыңар дугайында сенээ четирдиңс эш Фердо. Канчаар ажилдаар херектиги деп чүвени мен ам билип алдым.

—Чүге менээ өөрүп четирер силер, эштер? деп харыылааш, Фердо хүлүмүрээш. Совет өнүктүр—дашчылар Королёвка, Максимиенкога өөрүп четирер херек. Дүрген методту олар кылып үндүргөн-не болгай, ону мен чүгүле шингээдиң алган мен, ону ажылгап база ол метод-биле бистин өске дашчыларымыска болдунар арга-биле дузалап турар мен. Бистин тийлелге бүрүзү—Совет Эвилелинин дузаламчызын ачкызы, бистин олардан өөренип ап турарымыс база ол дугайында бис чүрээвис ханыңыңар өөрүп четирип турарымыс совет акыларымыстын аажок улуг дуржулгазынын түннели болурдур.

П. ГОЛУБЕВ.

София хоорай.

Ажылчыннарның хуралдарына Гротевольдуң болгаш Ульбрихтиң чугаалары

БЕРЛИН. Июнь 23-те Берлинниң демократтыг секторунда элзэн хэй улуг-улуг бұдурүлгелерге ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыттарның ниити хуралдары болулаан. Ындыг хуралдар «Бергман борзиг» деп турбина тудуушкунунун заводунга, Карл Либкнехт аттыг трансформатор заводунга, Сталин аттыг электри аппарат заводунга болгаш өске-даа заводтарга, оон ишинде июнь 17-де ажил соксадышыкыны болуп турган бұдурүлгелерге болулаан.

Октябрь 7-зи аттыг машина тудуушкун заводунга болган ажылчыннарның хуралына Герман Демократтыг Республиканың премьер-министринин орадакчызы болгаш Германияның Социалисттик чангыс-ай партиязының (ГСП) ТК-зының чингине секретары Вальтер Ульбрихт чүве чугаалаан. Чыгалаанар анаа чылы-биле ужурашканнар. Ажылчы чоннарның материалдыг байдалын улам ыңай экижидериниң талазы-биле Герман Демократтыг Республиканың чазанын болгаш ГСП ТК-ның сөөлгү хемчеглериниң дугайын Вальтер Ульбрихт чыгалаанарга чугаалаан.

Ажылчыннарның үнүнге дыннагыр болурун болгаш ажылчы чоннар массалары-биле партияның харылааларын быжыглаарынын чугулаан ол бодунун чугаазына демдеглээн.

ГСП ТК-зының сөөлгү пленумунун шийтирлерин амыдыралга ботандыраын ниити күженишкенин биле дүргедеринче хуралдың киржикчилерин Вальтер Ульбрихт кыйгырган. Вальтер Ульбрихт чугаазы хуралдың киржикчилери улуг кичээлге-биле дыннааннар. 28 кижини санал-онал берип чүве чугаалаан. Боттарының чугааларына ажылчыннар чазактың хемчеглерин ишбиле чүүлдүгүнүп, оон-биле кады

эрге-чагыргалар органның профвилел комитеттеринин болгаш өске-даа албан черлериниң ажылында улуг четпестерни шүгүмчүлөп турганнар.

Кепеник районда трансформатор заводунга үш муң ажылчыннарның мурнунга Герман Демократтыг Республиканың премьер-министри болгаш ГСП ТК-зының даргазы Отто Гротевольд чүве чугаалаан. Бодунун чугаазына Отто Гротевольд Берлинге болган сөөлгү болуушкуннарны демдегеп, ажылчыннарны үймээнинер кылырынче албадарын орадакчыларын сойгалап илереткен. Ол ажылчыннарга ГСП ТК-зының пленумунун шийтирлерин тайылбырлаан болгаш төлөвилетинге хемчеглерни ботандыраарынын оруктарын көргүскөн. Гротевольдун чугаазын бұдурүлгенин ажылчыннар кичээлге-биле дыннап алган болгаш динмиттиг адыш чаксаакшынар-биле ону хэй угаа үзе кирип турган.

Чангыс эп-сеткилдиг хүлээп алган резолюцияныга ажылчыннар барыш-герман чөнгээчилерни буруу шапкан болгаш Германияның Социалисттик чангыс-ай партиязының ТК-зына болгаш чазакка боттарының долу бұзурелин илереткенер. «Сименс планна» заводка база хурал болган, анаа ГСП ТК Политбюроунун кежигүңүне кандидат Р. Герштад чүве чугаалаан. «Бергман борзиг» деп турбина тудуушкун заводунга болган хуралга ГСП ТК Политбюроунун кежигүңү болгаш Улуг Берлинниң обер-губернатору Фридрих Эберт чүве чугаалаан.

Июнь 23-түн кежээинде Герман Демократтыг Республиканың өске-даа хоорайларынын улуг-улуг бұдурүлгелеринге ажылчыннарның хэй кижини киржикчилер хуралдары болулаан.

(СЭТА).

Герман Демократтыг Республиканың чазан улустун өзулуг эрге ажыктарын илередип турар

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Республиканың хоорайларынын болгаш суурларының ажылчы чоннарының хуралдарына чүве чугаалаан кижилер фашисттик чөнгээчилерниң кем-буруулуг чимченишкенин буруу шаап, Германияның Социалисттик чангыс-ай партиязының (ГСП) ТК-зына болгаш боттарынын төрөөн чазанга долу бұзурелин илередип турарлар. Чазак бодунун частырыларын ак-сеткилдин-биле база ажык минип, ол частырыларны эдил алырынче хемчеглерин доп-дораан ап чоруткан шак ыңдыг таварылга Германияның төөгүзүнде кажан-даа

туруп көрбөөн чүүл болур дээрзин республиканың хэй-хэй округтарында ажылчы чоннар меделеп турар. Герман Демократтыг Республиканың чазан улустун эрге-ажыктарынын камгалалында турар болгаш улус-биле сыйры харылаалыг өзулуг улусчу чазак болган ужурунда ол шынныг чүүлдү массалардан чагырбаан, бодунун ажылынын четпестерин ак-сеткилдиг болгаш ажы-биле билинген, оларны херек кырында эдил алган деп ажылчы чоннарынын хуралдарына демдегеп турар.

(СЭТА).

Кыдаттын аныктарынын Чаа-демократтыг эвилелинин 2-ги съездинин ажытынганы

ПЕКИН. Июнь 23-те Пекинге Кыдаттын аныктарынын Чаа-демократтыг эвилелинин 2-ги съездин аяктыганын. Съезде чурттуң янзы-бүрү районнарында 553 төлээлер олуржуп турар. Съезде ВЛКСМ-нин делегациязы, кыдат улустун эки-турачыларынын делегациязы, Вьетнам Демократтыг Республиканын, Польшанын, Чехословакиянын, Герман Демократтыг Республиканын, Болгариянын, Моол Арат Республиканын, Япониянын, Индонезиянын, Франциянын, Италиянын, Англиянын болгаш Австралиянын аныктарынын делегациялары келгилээн.

Кыдат коммунисттик партиянын

ТК-зынын мурнундан Кыдат коммунисттик партиянын ТК-зынын секретары Лю Шао-ци съездеге байыр чедирген.

Кыдаттын Улустун революсттик шериг чөвүлелинин Кол политиктиг эргелелинин начальнигин орадакчызы Сю Хуа, ВЛКСМ ТК-нын секретары Семичастный болгаш өске-даа кижилер съездиниң киржикчилеринге байыр чедиргенер. Семичастный Кыдаттын аныктарынын Чаа-демократтыг эвилелинин 2-ги съездинге ВЛКСМ-нин тугун болгаш съездинин төлээлеринге ВЛКСМ-нин демдектерин дамчыткан.

(СЭТА).

Синьхуа агенталели генерал Кларктың меделелиниң дугайында

ПЕКИН. Синьхуа агенталелинин корреспондентинин Кэсонда июнь 21-де дамчытканы болза:

26 муң туттурган шериглери Ли Сын Маннын күш-биле тудуп турарын буруу шаап турар делегация хэй-ниитизиниң негелдези-биле Катышкан Штаттарның Кореяда тепсектиг күштериниң кол командачызы Марк Кларк ол дугайында таарысалганы Катышкан Штаттарның тепсектиг күштериниң командачылыгында дүжүренин орадакчышаан, бо хүн меделел кылган.

Ол дугайында бүгү харысалга лисыманчы бөлүккө онаажыр деп Кларк меделгээ. Ли Сын Маннын сатыныкчы шериглери Кларктын командачылыгына хамаарышпас ышкаш кылдыр оон билдинип турар. Ындыг-даа болза, лисыманчы шериглер «оон командачылыгында турар» деп чүвени бодунун Ли Сын Манга июнь 19-та чоруткан чагаазында Кларк меделеп турар. Мурнуку Кореянык тепсектиг күштерин командачыларын Катышкан Штаттарның тепсектиг күштериниң кол командачылыгына Ли Сын Ман 1950 чылдың чайынында дамчыдып берген деп ол айткан. Оон меделгээни болза: «Корей республиканын бүгү кургак чер, шериг-далай болгаш шериг-агаар күштерин бурун чагырар эргелиг мен деп ыңчангаш санап турган болгаш санап турар мен». Бир тээ Кларк лисыманчы сатыныкчы шериглери «бурун чагырар» болганда оон контролонда турар лисыманчы бөлүктүн кем буруу-зуун дугайында шынгы харысалганы америк тала бодундан дүжүрүп черле шыдаас.

Америк тала лисыманчы бөлүккө дузалажып турган болгаш хостуу-биле үлүгдир арганы анаа берген деп чүвени бүгү барымдаалар көргүзүп турар. Ли Сын Ман чүңү бодап турары шагда-ла билдингир турган болгаш америк информация агентилелинин корреспондентилери Кларкка хэй катап меделеп турганнар. Кларк бодунун меделелинге мынчаар минир ужурга таварышкан:

«Туттурган шериглери хостаар дугайында Корей республиканын чазан чангыс талалыг ажил-чорудулары чоруда бээр деп чүве билдингир турган болбайнаан. Корея республиканын чазанын чамдык кижилери ыңдыг базымын хуузунда болгаш хэйге-даа чугаалап турганы ол ышкаш база-ла билдингир турган».

Ындыг-даа болза, орта моондактаар дугайында Кларк кандыг-даа боттук хемчеглерин албаан. Туттурган шериглери лисыманчы бөлүктүн «хостап турары» америк шериг эрге-чагыргаларынын дузалам

чызы-биле херек кырында туттурган шериглери күш-биле тудуп турары ол болур деп чүвени барымдаа көргүспей турар бе ыңча? Американнар бүгү харысалга лисыманчы бөлүккө чүүй каап турда, Ли Сын Маннын бөлүү американнарны кандыг-ла бир арга-биле камгалаарына бүгү-ле болуна, чүүлдерин кылып турар деп чүвени демдеглэрип чугула. Лисыманчы сатыныкчы чазактын премьер-министринин хүлээлгезин күүседип турар Вьон Ион Тэнин меделелин эзугаар алырга «хосталганы чажыт дугуржулга-биле чоруткан дээр дугайында чамдык кижилерин сезигенишкенин болгаш чугааны чымчадыры-биле» Ли Сын Ман бодунун июнь 19-та бижээп чагаазына «тайылбырны» Кларкка берген. Ындыг-даа болза, Ассошиэтед Пресс агентилелинин корреспондентинин Сеулден июнь 21-де меделгээни болза, бодунун фамилиязын адаарын хоругдаан болгаш Ли Сын Маннын эр чок кижилеринин бижээни мынчандыр билинген: «Туттурган шериглери бистиң хостап турарымыс чангыс талалыг эвес чүв».

Бир эвес кижилер Катышкан Штаттардан үнүп турар меделелдерге кичээлге салыр болза, бүгү чүвени долзуу-биле былып алырлар. Юнайтед Пресс агентилелинин Нью-Йорктан июньнун 19-та меделгээни меделгээни ажы-биле мынчаар чугаалап турар: «Ли Сын Ман туттурган шериглери хостаан, ыңдыг-даа болза, оларны чандырбаан. Херек кырында Катышкан Штаттарның командачыларын ий чыл дүргүзүндө эи-не оожум болгаш эи-не дүвүм эзугаар кылып деп орадакчы келген чүүлүн ол чангыс хүн дүргүзүндө кылган». Сонгукореянык туттурган шериглери хостаптур бис деп тайынчыдылга дугайында чугаалажышыкынарнын чоруп турганынын үезинде кылып деп американнарнын сүрдөтөп турган чүүлүн Ли Сын Ман кылган деп Ассошиэтед Пресс агентилелинин хайгааракчы июньнун 18-те ол ышкаш миниген.

«Корей республиканын бүгү кургак чер, шериг-далай болгаш шериг-агаар күштерин буруу-биле чагырар эргелиг мен» деп ам Кларк баянткап турар болганда болгаш ол лисыманчы бөлүккө «чажыт сүлчөжө» киргенин шуут шын эвес деп турар болганда лисыманчы бөлүктүн күш-биле тудуп ап калганы бүгү туттурган шериглери чагырарынын херээнге бодунун эргезин боттандырбас дээр дугайында ында кандыг-даа барымдаа чок болуп турар.

(СЭТА).

Пирсоннуң Ли Сын Манга чагаазы

НЬЮ-ИОРК. Нью-Йорк радионун дыңнатканы-биле алырга, КНО-нун Кол Ассамблеязынын даргазы Пирсон Ли Сын Манга чагаа чоруткан, оон аажылашыкыныга хол-баштыр ханы дүвүрээзинин илереткен. Ол айтырыгын талазы-биле

дугуржулганы чедип алыр сорулгалыг чугаалажышыкынарны ий чыл дүргүзүндө чорудуп келгес ужурунда ол чорук мээң сеткилми оиза дүүрөткен деп Пирсон бижээн.

(СЭТА).

АКШ-та бемзин өртөөнүң улгатканы

НЬЮ-ИОРК. Юнайтед Пресс агентилелинин дыңнадылганын эзугаар алырга, америк нефть компаниялары бемзин өртөөн база катап бедиткенер, ол бедишкенин санашкынар эзугаар алырга, херек

лекчилерге ында 475 миллион доллар артык чарыгалды таварыштырар. Сөөлгү неделяларын дүргүзүндө ол ийи дугаар өртек бедишкени болур деп агентилел айткан.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Кореянык Улустун армиязының Кол командачылыгының дыңнады

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтыг Республиканын Улустун армиязының Кол командачылыгының июнь 23-те меделгээни болза, эрткен хүнүн дүргүзүндө бүгү фронттарда артиллерия адышкынары болган.

Июнь 22-нин дүнесинде америк

самолёттар Пхеньянге болгаш Синьчжунге база катап халдашыкы кылганнар болгаш оларны араатары-биле бомбалаан. Чурттакчы чонун ортузунга дыка хэй өлүм-чидик бар болган болгаш 20 чер-бажынар үрелген.

(СЭТА).

Францияда чазак кризиси

ПАРИЖ. Чаа чазакты тургузар Пинеяни орадакчышыкыны чөмчө чок болган соонда республиканың президентизи чазакты турарын Жозеф Ланьельге дааскан Франс Пресс агентилели дамчакан.

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилели диннадындан алырга, июнь

24-түн кежээинде Жозеф Ланьель («хамаарышпастар» деп адаарланын барыын үездиг баштынарнын бирээни — Ред.) чазакты тургузарынын хүлээлгезин боду алырын чөпшээрэн дугайын республиканың президентизинге динаткан.

(СЭТА).

Кол чөдгөөчлөр домаарбайн турар

БЛИН. Берлинде даштыкы чалчыларның чөнгээлгил хөлээзиниң буурап дүсө-даа, ол кем-буруу авантюраның кол ыдалакчыла оожургап домаарбайн, турарлар. Июнь 23-те Берлинниң америк сьрунга реаксылыг болгаш фашист бөлүктөрүнүн мөөнөжилгелеридган, анаа немец улустун ескерчилери идегеттер канцлер Аденау бонн министр Кайзер болгаш Берлинниң обер-губернач, Берлинге үймээнинерни бодуче удуртуп турган Рейтер олар дазырак болгаш өжээржек чугаалар дгылааннар.

Ажылчын аныга болгаш герман улустун калбак массаларына удуу чаа авантюралары болгаш чөнгээлери кылырынче Аденауэр, Кайзер болгаш Рейтер олар ажы-биле кыйгырып турганнар. «Совет зона-биле» демиселге «бүгү аргаларны» ажыглаар деп оларнын кыйгырлары бужар-бак, өжээржек шинчил болуп турган.

Дайынзарк гитлержи шуут алырын дугайын сагындырар ол өжээржек чугаалардан дүвүрээни кожа чурттардан дыңнадылгар ында кээп турар.

(СЭТА).

Аглыда школаларның байдалы

ЛОНДОК. Күрүнө чарыгалдарынын талазыда парламент комиссиязынын иң 18-те парлап үндүрген илеткелде Аглыда школа өөредилгезин талазы-биле байдалды «онзүвүрөңчиг» байдал кылдыр үнелчүрүп турар.

Чепселенингес канчаар-даа аажок улуг чөдгөөлөрдүн ужурунда школ тургузуушкунунун программанын күүсетимейип турарынын тодай бұзуредилгелери илеткелде бөдүлүп турар.

«Сыншпас катарга, школаларнын чедишпес чунга, транспорттуң канчаар-даа чок улуг чарыгалдарына, башкынын чедишпес чоруунга болгаш школа бажынарнынын дүргенин дорайтан турар болгаш харыза айымдыг байдалына комисс үргүлчү таваржып чоразан.

Амгы байдалдын чө айымдыг талазы болза, Англы, Уэльсте

болгаш Шотландияда школаларнын сыншпаштааны болур» деп илеткелде чугаалап турар.

Чамдык школаларнын бажынары аажок илдириг байдалдыг, оларны бир болза үрээр, бир болза доп-дораан капитал септелгес килер ужурулуг деп илеткелдин авторлары чугаалап турарлар. Англыда болгаш Уэльсте «школалар септелгезинче кирери бетиле дээрге беш, алды чылдарын иштинде шыда тынмас болуп турар». Чамдык районнарда чер-черин эрге-чагыргалары хөрөңгилер чедишпезинден школаларны эки байдалга ажаап шыда-вайн турар.

Бүгү чуртта эрги школаларны истет хынаарыкче дүрген киреринче чырыдышыкы министрин комиссияның кежигүнери кыйгырып турарлар.

(СЭТА).

Дайын тала-биле кем-буруулуг фашист Эр Дорну судтааны

БЕРЛИН. Июнь 22-дөлда округ суду дайын талазы-биле кем-буруулуг фашист херээжен на Дорну шаажылап өлүрөр дшинткен деп «Нейес Дейчланд» судыннаткан. Ол кем-буруулуг эргезин июнь 17-де болган чөнгээ үймээнинерниң организакчыларНалда кара-бажындан хостааннар авено-брук деп херээженерниң бадалдык күш-ажылдын гитлер лаге-

ринге оон үүлгеткени, кижини эзузунга удуу кем-буруулуг чоруу дээш судтун 15 чыл хуусаалыг шийткенин эзугаар ону ол кара-бажына хоругдаан турган. Июнь 17-де кара-бажындан дургуннап үнгенин соонда ол Галда фашист чөнгээчилерин кылган үймээнинеринге эи идекпейлиг киришкен.

(СЭТА).

Харысалгалыг редакторун хүлээлгезин түр күүседип турар М. Н. ЛЮНДУП.

СЭЭКТЕР—кадыкшылганың хоралыг дайзыннары, олар—ижин тифиниң, дизентериянын, туберкулёзтун, гистерниң болгаш өске-даа аарыгларның халдагырларын тарайтп турарлар.

СЭЭКТЕРНИ ЧАГДАТПАНАР!

Аыш-чеминер тогланчызын, хирлиг саваларны чогуур өйүндө аштап арыглар. Аыш-чеминери болгаш саваларны сээктерден дуглаңар. Херим-кажаа, бажын иштин арыг тургузунар.

СЭЭКТЕРНИ НЕПТЕРЭП ЧОРУУН БОЛДУРБАНАР!

Оларнын өзүп-төрүүр уязы—өдек болгаш чуунду доктарны чогуур өйүндө арыглап аштанар! Чуунду төгер уургайларын болгаш пок чыгыр өске-даа черлерини үттерин так кылдыр дуглап, оларны хлорлуг чугай ийкпе, азы хоюг довурак-биле бысканнап чагыңар.

СЭЭКТЕРНИ ЧОК КЫЛЫНАР!

Бүгү-ле аргаларны болгаш чепсектерни хереглечер: сөөк хораннаар суук чүүлдерин, хораныг саазынары, чыпшындар саазынын, 2 хуу чигир эвалдирлиг формалинын, сөөк шүүрлерин болгаш өске-даа чүүлдерин.

БИЛИП АЛЫНАР: чазын ийкпе, азы чайның өгезинде чагыс сээкти өлүрери чайның төңчүзүндө муң сээктерни өлүргени биле бир дөмей болур.

Тыва областын санитар-чырыдышыкы бажыны.

ХАМААТЫЛАРЫНЫҢ АВТОМОБИЛЬДЕРИН, МОТОЦИКЛДЕРИН КҮРҮНӨ СТРАХОВАНИЕЗИНГЕ КАМГАЛАДЫП БОЛУР

Камгалатырган транспорт херексели хенертен болур таварылгалардан үрелир болза, күрүнө страхованиезиниң органны оон когаралын эезинге эгидер.

Камгаладырының керээзин чарары-биле болгаш айтырыг тургузары-биле күрүнө страхованиезиниң инспекциялары, агентилери-биле дугуржунар!

Күрүнө страхованиезиниң эргелели.

БАЖЫННЫҢ ЭТ-ХЕРЕКСЕЛИН КИЖИ БУРУЗУ КАМГАЛАДЫРЫ ЧУГУДА

Бажынын дериг-херекселин, хепти, идиктерин, музыка херекселин, ном-дептерлерин, азар чуруктары, нотааларны, бижик машиналарын болгаш дааранын машиналарын, радио аппараттарын, чадаг тергелерин, көдээ ажил-агыг продукцияларын, тудук материалдарын болгаш өске-даа херекселдерни камгаладырын күрүнө страхованиези хүлээп ап турар.

Өрттен, үерден болгаш өске-даа хенертен болур таварылгалардан ол эт-херексел үрелген азы буступ читкен болза, оон үнги когаралды эезинге күрүнө страхованиези эгидер.

Хамаатылар! Бажынын эт-херекселин камгаладырының керээзин күрүнө страхованиезиниң органны-биле чарарын болгаш хуусаазы эрттип турар эрги керээлери чаартырын далажынар!

Күрүнө страхованиезиниң эргелели.

Областын но экраннарынче

Яллот жаворонки
Хамнаарактар олажыт турлар деп чаа уран-чечен кино үнүп чээн. К. Крапиваның комедиязы. «Белорусфильм» киностудиязын 53 чылда үндүрген.